

TGM – OSVOBODITEL

Věra Chytilová, 60 min., 1990

Dokument režisérky Věry Chytilové přibližuje život filozofa, politika a prvního československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka. Ve formě dynamické koláže ze starých fotografií, stylizovaných záběrů, archivního materiálu a Masarykových vzpomínek představuje nejdříve dobu jeho dětství a dospívání. Budoucí státník se původně učil v kovářské dílně a až během následného studia na německém gymnáziu v Brně pochopil své češství a naplno se vrhl do studia náboženství, politiky, filozofie a národnostních problémů. Jeho myšlenkový svět formoval na vídeňské univerzitě profesor Franz Brentano a Platonovy myšlenky o tom, že politika a mravnost se nesmějí rozcházet. Rozhodujícím momentem pro jeho duchovní vývoj pak bylo dle jeho slov setkání s budoucí ženou, Američankou Charlotte Garrigue. Po začátku první světové války odjíždí Masaryk ze své vlasti a cestuje po Evropě, kde hledá podporu pro své ideje o rozbití Rakouska-Uherska, na jehož troskách by povstal samostatný stát Čechů a Slováků. Společně s Benešem a Štefánikem zakládá ve Francii Českou národní radu a podniká cestu do Ruska, odkud organizuje přesun československých vojáků do Francie. Po skončení první světové války se vrací za jásotu lidí do vlasti, stává se hlavou státu a uvědomuje si, jak těžké je být prvním prezidentem v zemi, která nemá tradici vládnutí. Bohatý archivní materiál nám přibližuje Masarykovy nesčetné oficiální cesty po různých místech Československa i chvíle klidu v nejužším rodinném kruhu. „Věřte, že nerad řečnám na veřejnosti, neboť mám trému, že se nerad seznamuji s lidmi, protože jsem ostýchavý, a netoužím po tom, stát v popředí,“ vyznává se možná překvapivě Masaryk, který je nejšťastnější, když si může číst ve své pracovně. Zároveň si je dobře vědom, že by člověk neměl být sobecký a žít jen pro sebe; proto skutečnost, že je stále na očích lidí a pod oficiálním dozorem, bere jako nutnou oběť své vlasti. Jeho dvě vnučky na něj vzpomínají jako na hodného dědečka a pro amerického prapravnuka je jeho osobnost stále velmi inspirující. V závěru místy značně intimního vhledu do osobnosti TGM se seznámíme také s autentickým vánočním projevem, ve kterém Masaryk zdůrazňuje, že problém dneška je především mravní, a apeluje na nutnost dělat rozumnou a poctivou politiku.